LOKMAN HEKİMDEN ÖĞÜTLER
Baskıya Hazırlayan Abdullah Pamuk
www.pamubyayincilib.com
PAMUK YAYINCILIK
İstanbul Kitap ve Kültür Merkezi Büyükreşitpaşa Cad. 22/9 Laleli-ist.
Tel. (0212) 528 60 04-528 46 43
Tel-Fax: (0212) 522 26 83

ÖNSÖZ
Lokman Hekim'den Öğütler" adı altında çıkan eserimiz, her insanın hayatta tatbik etmesi gerekli öğütleri ihtiva etmektedir. Çeşitli eserlerden faydalanılarak ortaya çıkarılan bu eser, ahlaki yönümüzün dumura uğradığı şu zamanda başucunda bulunması gereken eserlerin başında yer almaktadır. Tıbbî, ahlakî, iktisadî öğütlerin yer aldığı bu kitap, okuyan her ferde hitap etmektedir.
Lokman Aleyhisselam AZİM SAHİBİ, şeriatlarının tebliğ ve tesirinde büyük gayret sarfetmiş, ortaya çıkan güçlüklere ve düşmanlıklara göğüs germiş RESULLER'dendir. Çünkü oğluna ve onun şahsında bütün insanlığa, azmedilmeye değer işleri emredip de kendisinin onları yapmaması asla düşünülemez.
Lokman Aleyhisselam, isimlerine özel birer sure tahsis edilen yedi nebi arasında Hz. İbrahim ile Hz. Muhammed (s.a.v.) aralarında köprü vazifesi gören bir büyük RESUL'dür.
İslâm kaynaklarında yazılı, Lokman Hekim'in halk arasında yayılmış nice söz ve hikmetleri vardır ki, onlardan bazılarını Batılılar alıp kendilerine mal etmişlerdir. Oğluna verdiği bu nasihatlar, aynı zamanda herkes için çok değerli öğütlerdir.
Lokman Hekim, Allahü Teâla'nın izniyle birçok hastalıkların sebeplerini bulmuş, ilaçlarını elde etmiş, insanların dertlerine derman olmuş, maddî-manevî hastalıklarına çareler aramıştı.
Bu eserden tüm okuyucularımızın istifade etmesi en büyük temennimizdir.
Çalışmak bizden, tevfik Allah'tandır.
PAMUK YAYIMCILIK

HZ. LOKMAN HEKİMDEN ÖĞÜTLER
1." Oğulcağızım, Allah'a ortak koşma. Çünkü şirk (Allah'a ortak koşma) elbette büyük bir zulümdür."
2. "Oğulcağızım, gerçek (iyilik veya kötülük) bir hardal tanesi kadar olup da bir kaya içinde veya göklerde yahut yerin dibinde (gizlenmiş) bulunsa bile Allah onu getirir (âhirette karşısına kor ve hesabını görür.) Çünkü Allah latiftir, hakkıyla haberdardır."
3. "Oğulcağızım! Namazı dosdoğru, devamlı kıl. İyiliği emret, kötülükten vazgeçirmeye çalış. Sana (bu emir ve nehiy sebebiyle) isabet eden her şeye katlan. Çünkü bu işlerin herbirisi, kesin surette farz kılınan büyük işlerdendir."
4. "Kibirlenip insanlara yüz çevirme. Yeryüzünde şımarık şımarık yürüme. Zira Allah, kibirliyi ve kendini beğenip övüneni sevmez."

5. "Yürüyüşünde mutedil ol! Sesini biraz alçalt (söylerken bağırma. Çünkü) seslerin en çirkini, (en bedi, en hoşa gitmeyen tatsızı, insana nefret vereni herhalde) eşeklerin anırışıdır."
6. "Oğulcağızım! Alimlerin sohbetinde bulun. Hikmet sahiplerinin sözlerine kulak ver. Zira Allah Teâlâ, bol yağmurla ölü toprağa hayat verdiği gibi, hikmetli sözlerin nuruyla ölü kalpleri diriltir, onlara hayat bahşeder."
3

7. "Oğulcağızım! Başını ve yüzünü örtmekten sakın. Gündüz örtünürsen şöhret, ün olur. Gece örtünürsen şüpheyi çeker."
8. "Oğlum! Dünya derin bir denizdir. Birçok kimse, bu denizde boğulmuştur. Öyleyse dünya denizinde takva (Allah korkusu), senin gemin olsun. O geminin içini dolduran katık) Allah'a olan' îmanın olsun. Bu suretle kurtulabilirsin. Sanmam ki, başka türlü kurtulabilesin (seni kurtulmuş olarak görmüyorum)."
9. "Oğulcağızım! Nasıl oluyor da şu insanlar, kendilerine açıklanan ilahi uyarılardan korkmuyorlar. Halbuki onların ömürleri günden güne kısalmaktadır."

10. "Oğulcağızım! Dünyadan ihtiyacını karşılayacak kadar al. Dünyaya büsbütün kendini verme, âhirete zarar verir. Dünyayı tamamen bırakma, ona arka çevirme, fakir düşer, başkalarına yük olursun. Şehvetini kıracak kadar oruç tut. Seni namazdan alıkoyacak kadar da tutma. Zira namaz, (nafile) oruçtan üstün bir ibadettir."
11. "Ey oğlum! Ahmakla düşüp kalkma. İki yüzlü kişiyle bir araya gelme."
12. "Oğulcağızım! İlmi, ulemâya karşı iftihar vesilesi olmak için öğrenme. İlmi, beyinsiz ve budalalarla mücadele ve münazaa etmek için de öğrenme. Meclislerde mersiyeler söylemek için de olmasın. Zâhitliğe (dünyadan el, etek çekmeye) özenerek ve cahilliğe rağbet ederek ilmi bırakma."
13. "Oğulcağızım! Meclisleri gözönüne al. Allah'ı ananlarını görürsen, onların yanına otur. Zira sen bilici olursan, bilgin sana faydalı olur ve artırmaya yardımcı olurlar. Eğer sen ilme ehil ve lâyık kimse olursan sana öğretirler. Umulur ki Allah Teâlâ rahmetiyle onlara tecelli eder, sen de onların arasında olur, nasibini alırsın.
=1 A t=

Diğer bir cemaatin Allah'ı zikretmediklerini görürsen onlarla oturma. Sen bilgili bir kimse isen, bilgin onlara fayda vermez. Eğer bilgisizsen, bilgisizliğini artırırlar. Allahü Teâlâ, onlara öfke ile tecelli eder, sen de onların arasında bulunur, gazaba uğramış olursun."
14. "Oğulcağızım! Yapacağın iyiliği, kıymetini bilen kimseye yap. Kurt ile koyun arasında dostluk olmadığı gibi, iyilik yapan kişilerle, günahkâr kimseler arasında dostluk olmaz.
Her kim tartışmayı sever, ona mübtelâ olursa, azarlanır, kendisine sövülür.

Kötü kişilerin karargâhına (eğleştikleri yerlere) giren kimse, kötülükle itham olunur. Halbuki kötü akranlarla düşüp kalkan kişi, selâmette olmaz, başı belâdan kurtulmaz. Diline sahip olmayan kimse pişman olur."
15. "Oğulcağızım! Hayırlı kimselere köle ol, şerlilere dost olma".
16. "Oğulcağızım! Allah'tan kork. Kalbin günahkâr olduğu halde, halk sana ikram etsinler diye, kendini insanlara muttaki (günahlardan çekinenler gibi) gösterme."

17. "Oğulcağızım! Küçük yaşta çocuğunu edepli, terbiyeli yetiştirirsen, büyüdüğünde faydasını görürsün."
18. "Oğulcağızım! Bir işe arkanı dönerek talepte bulunma. Ona yönel ve onu kastederek iste. O şekilde hareket, fikirsizlik ve akıl eksikliği olur."
19. "Oğulcağızım! Yolculuk yaparsan, bindiğin hayvandan (vasıtadan) emin olma. Zira emniyet üzere bulunmak, felâketi çabuklaştırır. Bu (hayvandan emin olmamak), yalnız hükemânın işi değildir. Ama uzun sürecek bir yerde bulunmaklığın başka. Durak yerine yaklaştığında, bindiğin hayvanın yükünü üzerinden çabuk al. Sonra da kendinden önce onun yiyeceğini ver."
=j 5 N

20. "Oğulcağızım! Seherlerde öten horozdan daha aciz olma. Zira horoz, ötüşü ile Allah'ı zikrediyor. Halbuki sen o saatte yatağında uyuyorsun."
21. "Oğulcağızım! Cahilin muhabbetine-sevgisine rağbet etme. Cahil işlediklerine senin rıza gösterdiğini sanır."

22. "Yeryüzü halkı arasında alim, maden içindeki altın gibidir."
23. "Oğulcağızım! Senden uzakta kalması için şerden uzlet et. Zira şer, şerliler (kötüler) için yaratılmıştır."

24. "Oğulcağızım! Yalandan sakın. Yalan, dinini bozar. İnsanlar yanında mürüvvetin noksanlaşır. Bu takdirde utanma hissin azalır, küçük düşersin. Konuştuğun zaman seni kimse dinlemez. Bir şey söylediğinde de seni tasdik etmez. Durum bu hale geldiği zaman artık yaşamakta hayır yoktur."
25. "Oğulcağızım! Konuşmamaklığım bana hiçbir vakit pişmanlık vermedi. Zira "Söz gümüş ise, sükût altındır."
26. "Ey Oğul! Tevbeni geciktirme. Çünkü ölüm, insana ansızın geliverir."
27. "Evlâdım! Helâl kazanç ile zengin ol, fakirlikten kurtul. Çünkü fakire şu üç haslet isabet eder:

1) Dini zayıflar.
2) Aklında zayıflık başlar.
3) Güzel haslet ve insaniyeti gider. Bu üçten daha büyüğü ve ağırı, halkın kendisiyle alay etmesidir."
28. "Oğulcağızım! İlim adamlarıyla düş kalk. Hik
met sahibi kimselerin hikmetli sözlerine kulak ver, iyice

dinle. Çünkü Allah Teâlâ, bol yağmurla ölü toprağı dirilt
tiği gibi, hikmet ışığıyla da, ölü kalbi diriltir.
Yalan söyleyen kimsenin utanma hissi yok olur. Ahlâkı kötü olan kimsenin gam ve kederi artar.

Söz anlamayan beyinsizlere söz anlatmaktan, koca taşı yerinden oynatmak daha kolaydır."
29. "Ey Oğulcağızım! Cenazede bulun. Çünkü cenazeler sana âhireti hatırlatır."
30. "Ey Oğul! Cahil kimseyi, (işin için) elçi olarak gönderme. Hakîm birini bulamazsan, kendi kendinin elçisi ol (kendi işini, kendin gör)."
31. "Evlâdım! Kendini unutup, başkalarına iyilikle emretme. O takdirde sen bir kandile benzersin ki, o kandil başkalarını aydınlatmak için, kendi kendini yakar, bitirır.
32. "Ey Oğulcağızım! İşlerden küçük olanları, hakîr görme. Zira küçükler, zamanla büyürler."
33. "Oğulcağızım! Yola çıkmak gerektiğinde sakın akşamdan yola çıkma. Gece yarısından sabaha kadar yolculuk iyidir. Kılıcın, mestlerin, sargın, bürüneceğin tulumun, iğne ve ipliğin, çuvaldızın beraberinde olsun. Sana ve yol arkadaşlarına faydalı olacak ilâçları da yanında bulundur. Allah'a karşı olmayan işlerde, arkadaşlarına faydalı olmaya çalış."
34. "Ey Oğul! Sen takvayı (Allah korkusunu), sermayesiz kazanç sağlayan ticaret vasıtası yap."
35. "Oğlum! Bir hatâ işlediğin zaman, bir ekmek parçası da olsa sadaka ver."
36. "Oğulcuğum! Ben taşı, demiri yüklendim, kötü komşudan daha ağır bir yük taşımadım. Acıların hepsini tattım, fakirlikten daha şiddetlisini görmedim."
37. "Ey Oğlum! Her kavmin köpeği vardır. Sen kavminin köpeği olma.
38. "Oğulcağızım! O kadar tatlı olma ki, halk seni yiyip vutmasın. O denli de acı olma ki, ağızlarından atmasınlar.
1 -> N =

39. "Ey oğlum! Hasetçi için üç alâmet vardır:
1) Arkadaşını arkasından çekiştirir.
2) Yüzyüze geldiklerinde yaltaklanır.
3) Arkadaşının başına bir felâket geldiğinde sevincinden şenlik yapar."

40. "Ey Oğulcuğum! Dünya azdır. Senin ömrün, azdan (dünyadan) daha azdır. Şu hale göre, ömründen kalanı, azdan daha da azdır."
41. "Ey Oğul! Altın ateşle, salih kişi de belâ ile denenir. Allah bir insan topluluğunu, sevdiğinde belâlandı-rır. Allah'tan gelene razı olanlar için, Allah'ın rızası vardır. Allah'tan gelen belâya kızanlar için de Allah'ın gazabı vardır."
42. "Ey Oğlum! Sana bir nimet geldiğinde kendinle Allah arasında, başkaca nimet veren birisini hatırlama (onu Allah'tan bil). Allah'tan başkasının verdiğini, kendin için bir yük say."

43. "Oğulcuğum! Kötü kadından sakın, ihtiyarlık gelmeden önce seni kocatır. Kadınların şerlilerinden de sakın. Zîra onlar, hiçbir zaman hayra çağırmazlar. Kadınların hayırlılarından da korun, ihtiyatlı bulun."
44. "Oğulcuğum! Ölüm ansızın gelmeden önce, ölüm için hazırlan. Ona ne zaman kavuşacağın belli olmaz."
45. "Oğulcağızım! Çok gülmekten sakın. Çok gülmek kalbi öldürür."
46. Lokman Aleyhisselâm buyurur ki:
- "Ey Oğul! Ölü bir kalbi diriltmek için on hikmetle amel etmek lâzımdır:
1) Fakir ve miskinlerle beraber oturmak.
2) Dünyaya bağlı kralların meclislerinden sakınmak; onlardan uzak olmak.
=4 " N =

3) Düşkünlere yardım elini uzatmak, onlarla hemhal olmak.
4) Köleleri azat edip hürriyetlerine kavuşturmak.
5) Garipleri misafir etmek.
6) Mal ile cömertlik yapıp fakirleri zengin etmek.
7) İlmiyle âmil âlimlere hürmet etmek.
8) Yaşlılara saygı göstermek suretiyle kendini sevdirmek.
9) Emr-i bil ma'rûfu, nehyi anil münkeri harfiyen uygulamak.
10) Ne cennet ümîdi, ne de cehennem korkusuyla ibadet etmek. (Belki ihlâs ile muhabbetüllah'tan dolayı ibadet etmek.)"
47. "Oğlum! İnsanların kötüsünden Allah'a sığın; fakat iyilerinden de sakın."
48. "Oğulcağızım! Üç gerçek ancak üç şeyle bilinir:

1) Halîm (yumuşak huylu kişi), ancak öfkelendiği zaman,
2) Kahraman (yiğit, cesur kimse), savaş meydanında,
3) Hakîkî kardeş ve gerçek dost da, kendisine ihtiyaç hasıl olduğunda bilinir."
49. "Oğulcağızım!
- Eğer bir kimseyi kendine kardeş edinmek ister sen, kardeş olmadan önce onu bir bahane ile öfkelendir. Nasıl davranacak bak. Eğer o, öfkeli olduğu halde sana insaflı davranırsa, onu kardeşliğe kabul et. Aksi takdirde onu bırak, ondan sakın."
50. Lokman Hekîm Aleyhisselâm şöyle söyledi-.
- "Oğlum! Sana yapacağım tavsiyelerimi tutarsan, sen kavminin ulu kişisi olursun. Yakınlarına ve tanımadı ğın kimselere karşı iyi ve yumuşak huylu kişiler gibi hareket et. İyilere, kötülere cehlini bildirme. Arkadaşlarını koru. Hısım ve akrabayı ziyaret et. Onlardan dedikodu getirenlerin sözlerine bakma. Hısımlarını, öyle sözlerden emniyette kıl (aranız açılmasın). Onlar aranızı bozmaya çalışırlar. Öyle arkadaşlar edin ki,

birbirinizden ayrıldığınız da ne sen onları, ne de onlar seni ayıplasınlar, aleyhte konuşma olmasın."
51. "Oğulcağızım! Yemeğini Allah'tan korkan kimseler yesin. İşini de ancak âlimlerle müşavere et. (Fikir alışverişinde bulun.)"
52. "Oğulcağızım! Dilenmekle alçalma! Âleme rezîl olmak suretiyle öfkeni geçirtme. Kendi kadrini (kıymetini) bil ki, yaşayışının sana faydası olsun."
53. "Oğulcağızım! Elbiseleri eski olduğu için, kimseyi hakîr görme. Zira onun da senin de Rabbiniz birdir."
54. "Oğulcağızım! Uyuduğun gibi ölür, uykudan uyandığın gibi kabrinden kalkarsın. Daima iyi amelde bulun ki, uykun ve uyanışın gelininki gibi olsun.
Sakın kötü amelde bulunma! Aksi halde uyandığın zaman kendini, padişahın idamına ferman çıkardığı bir mücrimin korkusu içinde bulursun."
55. "Ey Oğul! Dilini "Allah'ım, beni bağışla" demeye alıştır. Çünkü Allah'ın kabul saatlerinden birine tesadüf eder de reddolunmaz."
56. "Oğulcağızım! Mide dolduğu zaman, fikir ölür; hikmet dilsiz olur. Azalar, ibadetten kötürüm olup otururlar."
57. "Ey Oğulcağızım! İlk edineceğin şey, îman, îmandan sonra da salih bir arkadaş, bir dost olsun. Zira iyi bir dost, hurma ağacı gibidir. Altında oturursan, gölge lendirir. Odun olarak yakarsan, sana fayda temin eder. Meyvesinden yersen, onu çok hoş bulursun."
1 m 1= =

58. "Evlâdım! Acıyan kimseye, daima acınır. Her kim susarsa selâmette olur. Kim hayır söyler ve işlerse zengin olur. Kim de kötülük yapar ve söylerse, günahkâr olur. Diline sahip olmayan kimse, pişman olur."
59. "Oğulcağızım! Kendi kendine gamlanıp kederlenme. Tasalarla kalbini meşgul etme. Tamahtan sakın. Kazaya rıza göster. Allah'ın sana ayırmış olduğuna kanaat et; yaşayışın safileşir, sevinçli olur, hayatın tadını alırsın. Dünyayı toplamak istersen, başkalarının elindekine göz dikme. Peygamberler ve sıddıklar, ulaştıkları makamlara, halkın elinde ve avucundakine tamah etmemeleriyle ulaşmışlardır."
60. "Ey Oğul! Yalandan kaçın. Zira yalan, serçe eti gibi tatlıdır. Çok kısa bir zamanda sahibi, kendisinden bu-ğuz edip bıkar."
61. "Oğul! Hayır ve hasenatını ehline ver. Ehlinden başkasına vermekle paranı boşa harcama, dünyada zarar eder, âhirette sevabından mahrum kalırsın. Tutumlu ol, israfçı olma. Cimrilikle mal biriktirme, malını da saçıp savurma."
62. "Oğulcağızım! Halkın kendisini övmelerini arzu etmeyen ve yermelerini de istemeyen kimse gibi ol ki; o, insanlardan müstağni, insanlar da ondan rahatta olurlar."
63. "Oğulcağızım! Kötü huydan, gönül darlığından, sabır azlığından sakın. Kötü hasletler kendisinde bulunan kimse ile arkadaşlık, senin için doğru değildir. İnsanlar arasında böylelerinden, daima uzak dur. İşlerini severek yapmayı huy edin. Zamanın

acılarına da sabret. İnsanlarla iyi geçin. Ahlâkını güzelleştir. Onlara güleryüz göster. Hayırlı kişileri sev, fena kişilerden uzaklaş."
64. "Ey Oğulcağızım! İnsanlar, üç adet üçte bire ayrılır: Üçte biri Allah için, üçte biri nefsi için, üçte biri de
1 ıı 1= =

kabirdeki kurtlar içindir. Allah'a ait olan üçte bir, onun ruhudur. Nefsine ait olan üçte bir, onun (dünyada işlemiş olduğu) amelidir. Kurtlara kalan üçte bir, onun bedenidir."
65. "Oğulcağızım! Günah işlemek için sana cüret ve cesaret vermemesini Allah'tan iste ve Allah'tan öyle bir korku ile kork ki, rahmetinden seni uzaklaştırmasın."
66. "Oğulcağızım! Bildiklerinle amel etmeden, bilmediklerini öğrenmeye kalkışma."
67. "Oğulcağızım! Gereksiz yere gülme. İhtiyatsız yürüme. Seninle ilgisi bulunmayan şeyi sorma. Başkasının malını koruyup, geliştirip, kendi malını telef etme, boşa verme. Oysa senin gerçek malın (sen ölmeden önce Allah rızası için) takdim ettiğindir. Başkasının malı ise, arkaya bıraktığındır."
68. "Oğlum! Borçtan sakın. Zira borç, gündüzün zilleti, gecenin tasasıdır."
69. "Yavrum! Sen dünyaya geldiğin günden itibaren ona arka çevirmiş, âhirete yönelmiş bulunuyorsun. Yaklaşmakta olduğun bir eve (âhirete), günbegün uzaklaşmakta olduğun bir evden (dünyadan) daha yakınsın."
70. "Evlâdım! Ahiretin için dünyanı sat ki, her ikisini kazanmış olasın. Ahiretini dünyan için satarsan, ikisinden de elin boş çıkar, zarara uğrar, hepsini birden kaybedersin."
71. "Oğulcağızım! İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelir ki, yumuşak huylu (halım kimse)nin bile gözü aydın olmaz (memnun ve mesrur olmaz)."
72. "Oğulcuğum! Hikmete sarıl, onunla ikram olunursun. Hikmeti aziz tut, sen de onunla aziz olursun Hikmet, ahlâkının en güzeli ve ulusu, All.ıh A Celle'nin Hak dinidir."

73. "Ey Oğul! Hikmet, miskinleri meliklerin (hükümdarların) meclisine kadar götürür."
74. "Şer ancak şer ile söndürülür" diyen kimse yalan söylemiştir. Eğer bu sözün sahibi, sözünün doğru olduğunu iddia ediyorsa, yanmakta olan bir ateşin yanında, bir ateş yaksın da görelim. Bu iki ateşten birisi, diğerini söndürür mü hiç? O halde sözün doğrusu: "Şer, ancak hayır ile söndürülür, bertaraf edilir" hükmünü ifade edenidir. Nitekim ateş, ateşle değil, su ile söndürülür."
75. Lokman Aleyhisselâm'a:

— "İnsanların en yaramazı, en şerlisi kimdir?" denilmiş de cevaben:
— "İnsanların kötü hareketlerde bulunduklarını gördüğü halde, neme lâzım?" diyen (görmemezlikten gelen) kimsedir, demiştir.
76. Hz. Lokman Hekîm'e:

— "Bu hikmet ve mertebeye nasıl ulaştın?" diye sordular. Lokman:
— "Sözde doğrulukla, emanete riâyetle, lüzumsuz konuşmamakla, bana lâzım olmayana değer vermemekle." dedi.

77. "Ey Lokman! Sen tek başına bir köşeye çekilip, uzun uzadıya oturuyorsun. Halbuki halk arasında bulunmaklığın, senin için daha iyi olurdu" diyenlere, Lokman:

- "Tek başına uzun zaman oturmak, fikrin daha fazla gelişmesine yardımcı olur. Hem de uzun uzun düşünmek, cenneti bulmaya vesile teşkil eder" demiştir.

78. "Mümin kişi, akıbet ve neticeyi gördüğünde, pişmanlıktan emin olur."

79. "Sıhhat gibi sermâye olmaz,
Gönül hoşluğu gibi nimet olmaz."

^ 13 N

80. "Akıllı kimseye lâyık olan, aile efradı arasında çocuk gibi olmaktır. Toplum arasında bulunduğunda erkekliğini takınmaktır."

81. "Hiç yaşamamak, yıllarca hata içinde yaşamaktan daha iyidir."

82. "Düşman, düşmanlıktan âciz kalınca, dostluğa başlar. Dostlukla öyle işler yapar ki, bunları yüz düşman yapamaz."

83. "Ey Ademoğlu! Ya âlim olarak, ya öğrenci olarak, ya da ilmi seven bir kimse olarak sabahla. Aman bunların dördüncüsü olma. Sonra helak olursun."

84. "Üç kimseyi iyi idare etmek gerekir:
Bunlar zalim hükümdar, kadın ve hastadır."

85. "Korkunç hadîselere göğüs germeyen kimse, emeline nail olamaz. Hazırlık, şiddetli gün içindir."

86. "Üstün şeref, aklın kemâline bağlıdır. Aklı kâmil olanın, ayıp ve kusurları örtülüdür, hareketleri düzenlidir."

87. Lokman Hekîm, zenginlerle görüştüğü zaman, onlara şu tavsiyede bulunurdu-.
"Ey küçük nimet sahipleri! Sakın bununla büyük nimeti unutmayın."

88. Yürürken en güzel şekilde yürü. Ezilip büzülüp de gitme. Ne kibirli ve ne acele yürü. Sükûnet ve vakarla yürü.

89. Düşmanı korkutmanın haricinde halka hitabında muhatabın işiteceği kadar söyle. Bağırıp çağırma. Zira seslerin en kötüsü eşek sesidir.

90. Dört yüz hikmet okudum, cümlesinden dört nasihat aldım. İkisini unuttum, ikisi hatırımdadır, daima zihnimden çıkmaz:
Biri, halkın sana ettiği cefayı (kötülüğü) ve senin halka ettiğin yaptığın iyiliği unutmalı.

A i* |=

Diğeri, Allah ve ölümü hiç hatırdan çıkarmamalıdır.

91. İnsanlara karşı tekebbür edip, sana bir şey söylediklerinde yüzünü onlardan döndürme, fakirleri, âcizleri tahkîr etme. (Hor görme). Her insana mertebesine göre riâyet eyle.
92. Yeryüzünde kendini halka beğendirmek için kurum satarak yürüme ve kendini büyük görüp böbürlenme. Zira Allah, halka kendini beğendirmeye çalışanları ve kendini beğenenleri sevmez.
93. Kaderin icabı fakir olursan sakin halini herkese söyleme ki, seni küçük görüp tahkîr etmesinler. Sen maksûdunu (isteğini), yalnız Allah'tan iste. Hangi kimsedir ki Allah'tan istemiş de arzusuna erememiş.
94. Allah, insana dört bin hastalık musallat etmiştir. İki bin marazı hiç kimse bilmemiştir. Bin marazı biliriz zannederler, onu dahi bilmezler ve bin marazı Allah bildirmiştir.
95. İşlediğin hata hardal tanesi kadar olsun, gerek iyi ve gerek kötü, bir taş içinde saklansa, yahut semalara veya yeryüzünün bir yerine sokulsa Allah onu kıyamet gününde meydana çıkarıp karşılığını verir.
Lokman Hekim'in bazı suallere cevapları:
96. - En bilgin adam kimdir? Lokman:
- Arzusu hilâfına (karşı koymasına rağmen) cere
yan eden dünya hadiselerine karşı fazla üzüntü çekme
yen.
97. - En zengin adam kimdir? Lokman:
- Aklı başında olan.
98. - Tadına bakanı en ziyade cezbeden şerbet
hangisidir?
Lokman:
- Şehvet.
d 15 |==

99. - Hangi ateştir ki ateşi tutuşturan kimseyi ya
kar?
Lokman:
- Haset.
100. - Hiç viranlanmayan bina hangisidir?
Lokman:
- Adalet.
101. - Önce acı, sonrası tatlı olan şey nedir?
Lokman:
- Sabır.
102. - Öncesi tatlı, sonrası acı olan şey nedir?
Lokman:
- Telâş ve acele.
103. - Tabiblerin, ilâç bulmaktan âciz kaldıkları
hastalık hangisidir?

Lokman:
- Ahmaklık.
104. Dört şey geri gelmez:
1) Ağızdan çıkmış lâkırdı,
2) Geçirilmiş kaza,
3) Hedefe doğru atılmış ok,
4) Ömür süresinden geçen günler.
105. Dört şey, bir kimsenin mert ve kâmil (olgun) olduğuna delâlet eder:
1) "Akıl danışmak" istediği vakit dostlarla müşavere etmek,
2) Düşmanlara güleryüzle muamele etmek,
3) Nefsânî isteklerden kendisini korumak,
4) Acı söze katlanmak.
106. Dört şey, dört şey kazandırır:
1) Sükût, insanı selâmette bulundurur.
j i* 1

2) İyilik, insanı emniyette tutar.
3) Cömertlik, itibarı artırır.
4) Şükür, nimeti bereketlendirir.
107. İki şey, insana iki şey kazandırır;
1) Sabır, murada eriştirir.
2) Kanaat, zenginliğe ulaştırır.
108. Bir gün Lokmana, Davud Peygamber:
— Nasılsın? dedi. Lokman'ın cevabı:
— Ben başka kuvvetin tasarrufu altındayım.
109. Yine Davud'a mukabelesi:
- Sabır ve sükût hikmettir, onu yapan azdır.
110. Lokman'a:
— İnsanların alçak ve en rezili kimdir? diye sordular. Şöyle cevap verdi:
— Halk arasında kepazelik yapıp da kendisine utanma ve sıkılma gelmeyendir.

111. Dünyanın her lezzetini tattım, ilimden lezzetlisini bulamadım.
112. Dünyanın her türlü acılarını çektim, fakirlikten acısını görmedim.
113. Aza kanaat edersen, dünyada senden zengin olmaz.
114. Oğlum! Başkasının rızkına tamah gözüyle bakma, boşuna ıztırap çekmekten kurtulursun.
115. Daima yemeğe tok ol, hikmete (ilme) aç ol.
116. Sözü yumuşak söyle, sert söyleme.
117. Ahmakları, cahilleri sükût ile karşıla.
118. İnsanların hakîkî malı, âhiret zahîresidir.
119. Ahbap ve dost olacağın bir adamı evvela kızdır. O halinde yaptığına ve sözüne bak, böylece onu tekrar imtihana çek, kazanırsa dost edin.

=H 1T r=

120. Vaktinin çoğunu, sükût ile geçir. Tefekkürü bırakma ki, dilin belâsından emin olasın.
121. Kendinden büyük kimselere inat ve niza' etme.
122. Kimseye kötü zanda bulunma. Kötü zan seni kimseyle dost ettirmez.
123. Halka güleryüz göster, doğru sözlü ol.
124. Selâm vermeyi âdet edin.
125. Sakın akdini bilmeyenlerin yanına gitme.
126. Ana ve baba hakkına riâyet et.
127. Kılıç ne kadar parlak olsa da kesicidir.
128. Cahil adam ne kadar güzel olsa da onunla görüşmekten sakın. Zira cahilin güzel yüzü, kötü huyunu gi-dermez.
129. Sende olmayan bir fazilet ile halk seni methederse sakın gururlanmayasın.
130. Kendinden küçüğü hor görme.
131. Kendi malını zayi edip başkasınınkini ıslaha çalışma.
132. Kadınların hilelerinden sakın.
133. Hüsn-ü tedbir ile yetecek kadar mal, çok malla israftan iyidir. Zira mal, hüsn-ü (güzel) tedbir ile çoğalır. Mal, tedbirin noksanı ile yok olur.
134. Hakîri tahkir etme, kibirli ve mağrur olma.
135. Dostlar, müşkül zamanda belli olur.
136. İyi kimselerle görüşülmelidir.
137. Kötü kimselere söylenen acı söz, kılıçtan keskindir.
138. Dostları, düşmanca sözlerle rencide etme.
Balta insanın vücudunu, acı söz canını yaralar.
139. Kibir ve öfke, kibirli ve öfkeli adamın başına
musibetler getirir.
1 -"" 1= =====

140. İyilik eden kimseler herkesin dostluğunu kazanır.
141. Düşkünlere dostluk göster, ikbal sahiplerinin zaten dostu çoktur.
142. Gençlikte zahmete katlan ki, ihtiyarlıkta rahata eresin.
143. Ey babasının canı (canım evladım, ciğerparem), Hak Teâlâ Hazretleri'ni tanı.
144. Başkasına nasîhat vermeden önce, kendin o tavsiye edeceğin şeyi uygula.
145. Kendi ölçüne göre söz söyle.
146. Herkesin (kendine göre olan) kadrini bil.
147. Herkesin hakkına riâyet et.
148. Sırrını sakla.
149. Dostunu müşkül zamanında dene.
150. Dostunu iyilik veya kötülük zamanında sına.
151. Ahmak ve cahil kimseden uzak dur.
152. Aklı başında ve bilgin dostu tercih et.

153. Alim, cahili bilir. Çünkü o önce cahildi. Cahil alimi bilmez. Çünkü o alim olmadı.
154. Bir tedbir alacağın zaman, ahlâk ve bilgi sahibi kimseye akıl danış.
155. Delil ve isbatını hazırladıktan sonra söz söyle.
156. Gençlik zamanını ganimet bil.
157. Gençlik zamanında iki cihana ait işlerin dürüst olsun.
158. Dostlarına ve ahbaplarına saygı ve ikram göster.
159. Alimin tek bir günü, cahilin hayatının tamamından daha hayırlıdır.

160. Anayı ve babayı ganimet bil (onlara saygı göstermekte ve hatırlarını hoş tutmakta kusur etmeyip tecrübe ve nasîhatlarından istifade et).
161. İyi bir üstadı baba yerinde tut.
162. Masrafını gelirine göre ayarla.
163. Her işte ortalama davran. (İfrat ve tefrite sapma.)
164. Cömertliği âdet edin.
165. Misafire karşı ne hizmet gerekirse yap.
166. Birinin evine misafir gittiğinde gözünü ve dilini sıkı tut. Etrafı göz gezdirmekten ve gevezelikten sakın.
167. Herkesle hoş geçin.
168. Çocuklarının eğitim ve terbiyesine dikkat et.
169. İmkân bulursan, ata binmeyi ve ok atmayı öğren.
170. Vücudunu ve üstünü başını temiz tut.
171. Ayakkabını giyerken sağ ayağından ve çıkarırken sol ayağından başla.
172. Herkese kendi ölçüsüne göre muamelede bulun.
173. Geceleri lâf ederken yavaş konuş. Gündüzleri konuşurken etrafı göz gezdir.
174. Az yemeği, az uykuyu ve az konuşmayı âdet edin.
175. Kendin için hoş görmediğin şeyi başkalarına reva görme.
176. Yapacağın işleri bilerek ve düşünerek yap.
177. Bilmediğin şeyde ustalık taslama.
178. Kadına ve çocuğa sır söyleme.
179. Başkalarının refah ve saadetine göz dikme.
180. Soysuz kimselerden vefa umma.

181. Hiçbir şeye karşı kayıtsız davranma.
182. Olmayacak şeyi olur sanma. (Yarım kalmış bir işi olmuş sayma.)
183. Bugünün işini yarına bırakma.
184. Senden büyüklerle şakalaşma.
185. Büyüklerle konuşurken uzun laf etme.
186. Kimseyi hor görme.
187. Sana ihtiyaç arzeden kimseyi üzme.
188. Eski münakaşaları anma.

189. Başkasının menfaatine ortaklık etme.
190. Malını dosta, düşmana anlatma.
191. Hısıma, akrabaya karşı alâkanı kesme.
192. İyi kimselerin aleyhinde söz söyleme.
193. Kendini beğenme.
194. Halkın ittifakla üzerinde durduğu şeye sen de uy.
195. Parmaklarını ağzına burnuna sürme.
196. Herkesin yanında dişlerini temizleme.
197. Ağzını burnunu sessiz temizle.
198. Herkesin içinde esnerken ağzını elinle ört.

199. Bir kimseye karşı üstünlük taslayarak çalım satma.
200. Parmağınla burnunu karıştırma.
201. Konuşurken, sözlerine alay ve şaka yollu güldürücü lâflar karıştırma.
202. Bir kimseyi başkasının yanında mahcup etme.
203. Kaş, göz işaretiyle, şunu bunu yere serecek veya küçük düşürecek harekette bulunma.
204. Söylenen lâkırdının tekrarını isteme.
205. Gülünç söz söylemekten çekin.
1 ?ı \= -

206. Kendini kadınlar gibi süsleme.
207. Başkasının yanında kendini veya ailenden birini methetme.
208. Çocukların keyfine uyma.
209. Diline sahip ol.
210. Söz söylerken ellerini oynatma.
211. Herkese karşı saygılı davran.
212. Kötü kimselerle arkadaş olma.
213. Ölen bir kimseyi boş yere zemmetme.
214. Elinden geldiği kadar kavga ve sataşmadan çekin.
215. Kuvvetini denemeye çalışma.

216. İyiliği tecrübe edilmiş şeyler (veya insanlar) hakkında suizanda bulunma.
217. Kendi ekmeğini başkalarının sofrasında yeme.
218. Acele iş görme.
219. Dünya işleri için kendini fazla üzme.
220. Seni tanımak istemeyen kişiyi sen tanı.
221. Öfkelendiğin zaman sözünü tartarak söyle.
222. Burnundan akan suyu elbisenin kolu ile silme.
223. Herkesin karşısında yemek yeme.
224. Yolda giderken büyüklerin önünde yürüme.
225. Bir kimse konuşurken araya lâf karıştırma.
226. Güneş doğacağı vakitlerde uyuma.

227. Başını dizlerinin üzerine koyma.
228. Sağa, sola bakma, daima önüne bak.
229. Mümkün olduğu kadar, eyersiz ve koşusuz ata binme.
230. Misafir yanında bir kimseyi azarlama.
230.

231. Misafire iş buyurma.
232. Deli veya sarhoş adama söz söyleme.
233. İşsiz, güçsüz serseri adamların yanında oturma.
234. Kâr ve ziyan kaygısıyla kimseye yüz suyu dökme.
235. Hem fodul, hem kibirli olmaktan sakın.
236. Kimsenin düşmanlığını celbetme.
237. Kavga ve gürültüden uzak dur.
238. Daima yanında para ile çakı ve parmağında yüzük bulunsun, bunlarsız gezme.
239. Kendini küçük düşürüp horlatacak dereceye varmamak şartıyla herkese karşı nezaketle muamele et.
240. Tevazudan ayrılma.
241. Ömrün oldukça Allah'a sıdk-u ihlâs ile yönel ve O'na tevekkül et.
242. Akıllı olan kimse, iyilikleri yapmak ve kötülüklerden kaçınmak için çalışmalıdır. Çünkü Allahü Teâlâ'ya, yapılan işler gizli kalmaz ve kayıp da olmaz. Herkes, yaptığının karşılığını görür. Noksan sıfatlardan münezzeh, kemal sıfatlarla muttasıf bulunan Allahü Teâlâ, oğlunun Lokman'a:
"Ey babacığım! Eğer ben hiçbir kimsenin görmediği yerde günah yaparsam, tek olan Allahü Teâlâ o günahı nasıl bilir?" sorusuna; babası Lokman'ın verdiği cevabı şöyle anlatır:
- "Ey yavrum! Hakîkaten (yaptığın iyilik ve kötülük) bir hardal tanesi kadar olsa da bir kaya içinde, ya göklerde, yahut yerin dibinde (gizlenmiş) olsa bile Allah onu getirir. (Meydana çıkarır ve hesabını görür.) Çünkü Allah lâtiftir, ilmi her gizli şeye ulaşır. Habîr'dir, her şeyin künhü-nü bilir."
=j 23 ^^ --

243. Yavfum! Bazı peygamberlere hizmet ettim,
kendilerinden sekiz cümle öğrendim:
1) Eğer namazda isen kalbini muhafaza et.
2) Yemekte isen boğazını muhafaza et.
3) Başkasının evinde isen gözlerini muhafaza et.
4) İnsanlar içerisinde isen dilini muhafaza et.
5) İki şeyi devamlı zikret: Allah'ı.
6) Ölümü. İki şeyi de unut:
7) Başkalarına yaptığın iyiliği,
8) Başkalarının sana yaptığı kötülüğü.

244. Ey oğlum! Başlangıçta senin önüne -sevdiklerinden veya sevmediklerinden- bir iş teklifi gelirse, onu önce kendi vicdanına danış. Ve bil ki, senin iyiliğin ve hayrın hangisinde ise onu yap.
245. Yavrucuğum! Gücün yeterse kullardan zulmü kaldır. Allah da senin cezanı kaldırır. Onun intikamından kendini korumuş olursun. Şanı yüce Allah'ın "Müntekım (intikam alıcı)" olduğunu da hatırla. Onlara adaletli davran. Zalimlerden, mazlumların hakkını talep et. Eğer zulüm yaparsan, gerçekten bil ki, senin zulmün (kıyamet gününde) o mazlumun önüne geçer ve Allah'ın cezası o zalim kişiye isabet eder, zulüm yapanla beraber kalır ve devam eder.
246. Yavrum! Dünyada ibadet ve taaatına gayret et ki, âhirette sana yar olsunlar. Dünyayı da büsbütün terk etme. Helâlinden rızık kazan ki, kimseye muhtaç olmaya-sın. Çünkü çoluk çocuğun geçindirilmesi, erkeklerin üzerine yüklenmiştir. Bazan ye, bazan oruç tut. Çünkü oruç, şehveti keser. Namazına da devamlı ol. Muhakkak ki, namaz, (nafile) oruçtan üstün bir ibadettir.
247. Ey oğul! Oruç ve riyâzatı (nefsi terbiye maksadıyla az gıda ile geçinmeyi) vücut sevmez. Güzel ahlâk ve
247.
namazı da nefis sevmez. Çünkü nefis, her şer ve hevâ (kötü ve boş) şeylerin kaynağıdır.
248. Babanın çocuğunu terbiye etmek için dövmesi, ekin için yağmur gibidir. Çünkü ekin, gökten inen yağmur damlalarıyla gelişir.
249. Ey yavrum! Sen cenazelerde hazır ol. Düğünlerden kaç. Çünkü cenazelerde bulunmak, sana âhireti hatırlatır. Fakat düğünlerde bulunmak, seni dünyaya bağlar. Dünyadan da öyle uzak olma ki, eşin ve çocuğun vardır. Zarurî geçimini kazan. Hevâdan (boş şeylerden, nefis isteklerinden) vazgeç, hayadan (utanma hissi ve Allah korkusundan) vazgeçme.
Ekmeğini elde etmeye muktedir olana kadar, rızık için kötü feryat etmeyi kes, Allah'tan iste. Onlar (düğün dernekte bulunmak, rızık için kötü feryat etmek, hayâsızlığa düşmek), şeytanın tuzaklarındandır ve fitne sebebidir.
250. Yavrum! Sana dinin emirlerine sarılmanı tavsiye ederim. Çünkü, gündüzleyin kötülük yapan, geceleyin gam çeker.
251. Yavrum! Kim nefsinin vaizi olup onu kötülüklerden korursa, Aziz ve Celil Allah onu muhafazası altında bulundurur. Kim insanlara acır da nefsinden fedakârlıkta bulunup iyilik ederse, Allah da bu sebeple onun izzetini artınr.
Allahü Teâlâ'ya ibadet hususunda nefsi zelil eylemek, günahla aziz etmekten daha iyidir. Ümit ettiğini, Aziz ve Celil Allah'tan bekle. Allahü Teâlâ'ya ma'siyet (günah işlemek) üzere devam edersen, hayat suyunun kesileceğini bil. Teşbih edilmeye lâyık Allah'tan gereği gibi kork. Sânı yüce Allah'ın rahmetinden ümidini kesme.
252. Yavrum! Kim yalan söylerse, yüzünün nuru gi
der. Yalancılık ve eğrilikten sakın. Çünkü yalan, kınından
sıyrılmış bir kılıçtır.
d 25 ^S==^^^

Ey oğul! Güzel ahlâklı ol. Kim kötü ahlâklı olursa, kederi çoğalır. Büyük taşlar, yerlerinden daha kolay nakledilir. Bazı şeyleri anlamış görünen kişilerin, anlamadıkları bilinir.
253. Yavrum! Taş, demir ve her ağır yük taşınabilir. Lâkin kötü komşudan daha ağır bir yük yüklenmedim. Mermer taşlarını tattım (taşıdım). Lâkin fakirlik hastalığından daha kötü bir şey tatmadım.
254. Ey oğlum! Ağzından çıkan sözlere dikkat et. Muhakkak ki sen, sustuğun zaman selâmet bulursun. Sözlerden ancak sana faydası olanı konuşman gerekir.
255. Ey yavrum! Nefsini -senin ona, onun da sana ihtiyacı olmayan- arkadaşının nefsinden aşağı tut. İnsanların övmesini istemeyen kişiler gibi ol. Onların seni yermesine, ayıplarını söylemesine de fırsat verme. Çünkü nefsin ondan zahmet çeker. İnsanlar da sana kızar.
256. Bu dünyada her işi para derhal halleder, yorulmaksızın seni gideceğin yere ulaştırır.
257. Yavrucuğum! Kelimelerin güzel ve yüzün güleç olsun ki insanlara, atâ ve ihsan sahibi olanlardan daha sevgili olasın.
258. Ey yavrum! Ancak muttaki olanların yemeğinden ye.
259. Yavrucuğum! Allahü Teâlâ, peygamber göndermiştir. Ona ilim ve beyan vermiştir. Benim söylediğim ondandır.
260. Oğulcuğum! Tevbeni geciktirme. Çünkü ölüm ansızın geliverir. Allah'tan kork! Kalbin günahkâr olduğu halde sana ikram etsinler diye, kendini insanlara muttaki gösterme.
261. Oğlum! Seher vakti uyurken, sakın ol ki
Hakk'ı zikir ve teşbih eden horoz, senden akıllı ve uyanık
çıkıp da seni geride bırakmasın.
\ ->& I

262. Lokman Hekîm, ilk defa oğlunu şirkten men
etti ve şirkin fenalığını ona anlattıktan sonra Allah'ın ilim
ve kudretiyle -yapılan iyilik ve kötülüğün her çeşidini bil
diğini ve bunlardan hesaba çekeceğini anlatarak- onu
korkuttu.
Daha sonra da tek Allah'a îmanı kuvvetlendirecek ibadetleri oğluna emretti. Ve ibadetlerden de ilkin namazı devamlı kılmasını söyleyerek şöyle öğüt verdi:
- "Yavrucuğum! Namazı devamlı kıl..."
263. Ey oğul! Oruç, şehveti gideren bir evdir, fakat rızkı gidermez. İnsanı hafifletir ki, namazı zamanında kılabilsin. Allah'ın yanında namaz, (nafile) oruçtan iki kat sevgilidir.
264. Ey oğlum! Çok uyuma, çok yeme. Kim, çok uyur ve çok yerse, kıyamet günü iflas etmiş olarak gelir, hiçbir güzel ameli bulunmaz.
265. Ey oğlum! Bilmediğini öğrenmen, bildiğinle amel etmedikçe, sana hayır vermez. Bu şuna benzer: Bir adam odun yüklenmiştir, sırtında taşıyor. Fakat yükü

ağır geliyor, takatsiz düşüyor. Buna rağmen odunların bir kısmını atması gerekirken, o hâlâ yükünün üzerine başka odunlar eklemektedir.
266. Edeb, üstündür nesepten, amel (ibadet)
üstündür maldan, ilim üstündür bütün dünyadan ve ehlin
den.
267. Ey yavrum! Ben sana pek çok öğütler verdim. Sana verdiğim öğütleri, eğer dağa vermiş olsaydım, dağ parça parça olurdu.
268. Yavrucuğum! Her ne zaman bir günah işlersen, arkasından sadaka ver ve tevbe et.
269. Ey oğul! Halka iyilik eyle. Her işte acele etme.
Sabır ile tâ muradın hasıl ola (muradına eresin).

270. Oğlum! Bir işi güzel talep etmek, ilmin yarısı
dır.
İnsanlara sevgi, aklın yarısıdır.
Geçimde tedbirli olmak, kazancın yarısıdır.
- Oğlum! Hakîm bir kimseyi elçi yap, ama ona bir tavsiyede bulunma. Hakîm bir elçi bulamazsan, kendi nefsinin elçisi ol.
271. Ey oğul! Kanaat cübbesini başına çek. Hakka teveccüh ile otur. Elinde olanlardan fakirlere ver. Bil ki, bu dünyanın bir benzen de şudur: Bu dünya bir gölgeye benzer, sen onu durur sanırsın, fakat o yürür. Lâkin yürüdüğünü göremezsin, birazdan görürsün ki kaybolmuş.
272. Ey oğlum! Merhamet edene, merhamet olunur. Susan, selâmet bulur. Hayır söyleyen, kazanır. Şer söyleyen, günahkâr olur. Diline sahip olmayan pişman olur.
273. Ey oğul! Küçüklüğünde edep öğren. Büyüklüğünde faydasını göresin. Küçüğü, küçüklüğünden dolayı hakir görme. O küçükler, yarının büyükleri olacaktır.
274. Ey oğul! Halka, vaaz ve öğüt verip kendini unutma. Bildiğinle amel et ki, ecir ve sevaba nail olasın.
275. Ey oğlum! Bağış ve hibeyi ehline ver, gayrısı-na verme. Nakes olana (iyilik bilmeze), atâ ve iyilik etsen, ettiğin iyilik yerini bulmayıp, heba (yok) olur.
276. Ey oğul! Emanet ehli ol, tâ ki, zengin olasın.
277. Ey oğul! Saadetin nişanı dörttür:

1) Biri doğruluktur,
2) Ve biri edeptir,
3) Ve biri hilimdir,
4) Ve biri de emaneti ehline (sahibine) vermektir.

278. Oğlum! Acı olma, atılırsın. Tatlı olma, yutulur
sun.
1 ?" 1= =

279. Ey oğlum! Kötülükten ve acelecilikten sakın. Bu iki huydan çirkin şey yoktur. Er odur ki, her hususta iyi ve kötüye sabır ve tahammül eder, herkesle güzel geçinir.

Başkalarına iyi muamele ve ikram eder. Cahillerden sırrını saklar, alçakların sohbetinden kaçınır.
280. Ey oğul! Görünüşünde sâlih (iyi), içinden fâcir (kötü) olmayasın.
281. Ey oğul! Malını, cimrilikle tutma. Onu büsbütün har vurup harman savurma.
282. Yavrum! Bir kimse, kötü arkadaşlara sahip olursa, selâmet bulamaz.
Bir kimse, kötü yerlere girip çıkarsa, itham altında kalır. Diline sahip olmayan kimse, pişman olur.
283. Yavrucuğum! Mide dolarsa, fakir uyur. Hikmet susarsa âza ibadetten kalır.
284. Ey oğlum! Seni ilk sakındıracağım şey, nefsindir. Çünkü her nefsin bir hevâsı, bir nefsânî isteği vardır. Eğer nefse, nefsânî isteğini verirsen, azar ve başka şeyler ister. Çakmak taşında ateşin gizlenmesi gibi, nefsânî arzular da kalpte gizlidir. Çakılırsa parlar, kendi haline bırakılırsa gizlenir.
285. Ey yavrum! Senden, bir kimse bir şey sormayınca haber verme ve söyleme.
286. Yavrucuğum! İyilik bilmeze iyilik etme ve öğüt verme ki, zayi olur. Çünkü merkebe safran versen yer, ne kadar saman versen yer, fark etmez.
287. Ey yavrum! Ben, sükûtumdan dolayı asla pişman olmadım. Çünkü "Sözüm gümüşten olsa bile sükûtum altındır."
288. Oğlum! Halk, sözleriyle iftihar ettikleri zaman sen de susmakla iftihar et. Zira insanın lisanı sabah-akşam, refîki (arkadaşı) olan bir azaya: "Ne haldesiniz?" diye sorar. O da: "Sen bizi kendi halimize bıraktıkça, salâh (iyilik) ve selâmet üzereyiz." cevabını verir, der.
289. Oğlum! Mideni yemekle doldurma. Aklın eksik, anlayış kabiliyetin noksan olur.
290. Ey oğul! Eğer daima sağlık dilersen, şu sekiz şeye dikkat et:

1) Gündüz çok uyuma,
2) Ve gece az uyu, . 3) Sidiği tutma,

4) Çok cima etme,
5) Geceleyin çok su içme,
6) Aşırı doyuncaya kadar yemek yeme,
7) Acıkmadıkça yemek üzerine yemek yeme,
8) Az yemekle kanaat eyle.

Bütün hastalıkların başı bu sekiz şeydir.
291. Ey yavrum! Eğer sen, ölüm hususunda şüphede isen uyuma. Muhakkak ki, uyuduğun gibi öleceksin. Eğer öldükten sonra dirilme hususunda şüphede isen, uykudan uyanma. Muhakkak ki sen, uykudan uyandığın gibi, ölümünden sonra öylece dirileceksin.
292. Yavrucuğum! Dünyadan sana ulaşanı al. Kazandığından arta kalanını âhiretin için harca, infak et (ihtiyaç sahiplerine dağıt).
293. Dünyada hor olmak, yeğdir (üstündür) şerif olmaktan,

Ve âhirette aziz olmak yeğdir, hor olmaktan. Her kim dünyayı seçip âhireti terk ederse, dünyada fitneye uğrar ve âhirette mahrum kalır.
294. Ey yavrum! İşlerini âlimlere danış.
295. Vücut sağlığı, dinin emirlerini tutmakladır.

t
i V

296. Oğlum! Hasta olmadan önce tabip çağır.
297. Ey oğlum! Bir topluluğa vardığın zaman, önce onlara selâm ver. Sonra bir kenardaki boş yere otur. Onlar sana bakıp da konuşmadıkça, sen de onlarla konuşma. Eğer onlar, bulundukları mecliste Allah'ı zikrediyorlarsa sen de onlarla beraber otur. Eğer o mecliste Allah'tan gayrisini zikrediyorlarsa, derhal oradan ayrıl, o meclisi terk et.
298. Oğlum! Dostlarının bir şeyini reddetme. Fakat Allah'ın istediğinden başka türlü hareket edecek kadar da ileri gitme.
299. Sabrın başlangıcı zor, sonu tatlıdır.
300. Adalet, öyle bir binadır ki, asla vîran olmaz.
301. Doğru konuş, fakat sert olmasın.
302. Çok yeme, sıcak yeme, çiğ yeme.
303. Yemeğe tok, ilme aç ol.
304. Halka yakın ol, doğru konuş.
305. Şüphe seni kimse ile dost etmez.
306. Düşman, daima düşmandır.
307. Mal biriktirenle ilmini saklayan, bu dünyaya hasret gider.
308. Ekmekle tuz ikram edenin bile iyiliğini unutma, hakkında dua et.
309. Sorulmadan hiçbir şeye karışma.
310. Fesatçılarla yaşayanların huyları onlara da geçer.
311. Fırsat elindeyken halkla iyi geçin, düştüğünde seni kaldıracaklar, onlardır.
312. Acele, sabra mâni olur. Muradına erişemez-

313. Nankörlere yakın durma, iyilik ve öğütlerin kaybolur.
314. İyilik, insanın emniyet kemeridir.
315. İyilikte dost düşman ayırma.
316. Sükût, selâmet kapısını açan tek anahtardır.
317. Güzellik, huy fenalığını ve cehaleti gidermez.
318. Cömert ol ki, itibarın artsın.
319. İnsanı yükselten akıldır.

320. Şükür, nimeti bereketlendirir.
321. İdaresini bilen için az mal, israf edilen maldan iyidir. Çünkü idare edilen mal çoğalır, israf edilen mal azalır.
322. Başkasına akıl vereceğine, kendi malını kaybetme.
323. Küçüğünü hor görme. Küçüklük, büyüklük ancak Allah huzurunda belli olur.
324. Halk sende olmayanla seni överse, aldanma.
325. Doğru da olsa yemin etme.
326. İyilik, dost kazandırır.
327. Sabır murada, kanaat zenginliğe götürür.
328. Olgun insanın mihenk taşı, akıl danışmak, güler yüz, nefse hakimiyet ve acıya katlanmaktır.
329. Yürüyüşün kararlı olsun.
330. Bağırıp çağırmak, seslerin en kötüsüdür.
331. Elde edilen hikmetler, balın peteğine taşınan çiçek özleri gibidirler. Yüzlerce olsalar da süzüle süzüle ikiye inerler. Bunlar, çekilen cefâ ile yapılan iyiliğin unutulmasıdır.
332. Allah ile ölüm, hatırdan çıkmamalıdır.
333. Hekimler, ahmaklığa deva bulamazlar.
334. Büyüğü olmayan kimse, başını taşa vurur.
=j 32 hzz

335. Balta beden, acı söz can yaralar. (Balta yarası iyileşir, ama dil yarası iyileşmez).
336. Servet düşmanlığı, insana ıztırap verir.
337. Kanaat, zenginliğe götüren merdivendir.
338. Sus ve düşün. Dil belâsından kurtulmanın devası bunlardır.
339. Büyüklere karşı ne diren, ne karşı gel.
340. İnsanın vefakâr malı, âhiret için biriktirdiğidir. El için toplanan, mîras bırakılan, lâkin hesabı verilen, mal değildir.
341. Dost edineceğin insanı önce kızdır. Yaptıklarını incele ve kararını öyle ver.
342. Seni anlamayanlara uğrama.
343. Gündüzleri uyuma, geceleri az uyu.
344. Sıkışınca işemek, bedenin yükünü hafifletir.
345. Yazın dereden, kışın gözeden su içme.
346. Geceleyin su içmek ağrı yapar. Ayak üstü, hele terliyken su tası ele alınmamalıdır. Midede dert (hastalık), bedende kırıklık sebebi olur. Oturarak, ağır ağır (eme eme) su içmek, terin geçmesini beklemek lâzımdır.

347. Oburluk, bedenin baş düşmanıdır. İştahsızlık da öyle.
348. Yıkanınca, bir zaman sarınıp uzanmalıdır.
349. Yemekten sonra yürümek gereklidir.
350. Ayağını sıcak tut, başını serin, kendine bir iş bul, düşünme derin.
351.

1) Oğlum! Ormanda veya ağaçlık altına yatıp uyuma.
2) Ekmeğini şekerle ye.
3) Büyüklerin sözlerini dinle.
3)
352. Oğlum!
1) Devlet adamı ile dost olma.
2) Kadını sırdaş edinme.
3) Alçak adama borçlanma.
353. Hasta olmamak için,
1) Çok yemeyiniz,
2) Sıcak yemeyiniz,
3) Çiğ yemeyiniz.
354. Yıkandıktan sonra uyuyun, velev ki bir dakika olsun. Cima yaptıktan sonra derhal idrar boşaltın, velev ki bir damla olsa bile.
Yemekten sonra muhakkak yürüyün, velev ki bir metre olsa bile.
355. Düşman, düşmanlık etmekten geri kalmaz.
Her dostuna güvenme.
356. Oğlum! Günahın zerresinden kaç. Gazaba uğ-rayacakmışsın gibi Allah'tan kork. Lâkin korkudan fazla ümit bağla.
357. Ayak yolunda (helada) çok oturma, ciğerlerine hastalık gelir. Çok da tutma (sidiğini bekletme), hastalık yapar.
358. Lokman Hekime sormuşlar:

— En büyük nimet hangisidir? Lokman:
— İyi huylu olmaktır, demiş.
359. Yine sormuşlar:
— En hayırlı sermaye nedir? Lokman:
— Sağlıktır, cevabını vermiş.

360. Sırrını sakla, az konuş.
361. Sözünde sadık ol.
362. Kavgadan kaçın. Sebepsiz yere kimse ile husûmet eyleme.

\

363. Fakirleri hor görme.
364. Ululara (büyüklere) riayet eyle.
365. Akranınla sohbet et.
366. Bilmediğin adama yardımcı olma.
367. Tez inançlı olma (inancını çabuk değiştirme).

368. Herkese halîm (yumuşak) olma.
369. Az kimse ile yakınlık kur.
| 370. Sana düşmanlık edene güvenme.
371. Kaybettiğin mal için üzülme.
372. Kendinden büyük ile çekişme.
373. Dosdoğru ol.
374. Başa gelene sabret.
375. Halka mütevazî ol.
376. Önce düşün, sonra konuş.
377. Sırrını çocuğa ve deliye söyleme.
378. Malını kimseye söyleme.
379. Kötüleyici olma.
380. Gururlu ve kibirli olma.
381. Kimsenin hatırını kırma.
382. Herkesin hatırını hoşça tut.
383. Yaramaz kimse ile arkadaşlık etme.
384. Salihlerle arkadaşlık et.
385. Kendi halini düşün (önce kendi ayıbını gör), elin ayıbına bakma.
386. Dilini küfür sözlerden koru.
387. Sadakayı terk etme; zekâtı men etme.
388. Oruç tut.
389. Beş vakit namazı terk etme, kıl.
390. Şehadet kelimesini dilinden eksik etme.
391. Tevbe ve istiğfara devam et (kötülüğü terk eyle, Allah'tan af dile, azimle tevbe edip bir daha tevbeni bozma).
391.
392. Sahtekârlık ve aldatma yapma.
393. Salavat-ı şerîfeyle meşgul ol (mübarek dualan okumakta, nimete şükür etmekte ve ibadet yapmakta devamlı ol).
394. Ve dâima takva (Allah'tan korkup bütün kötülüklerden kaçınmak) üzere ol.
395. Lokmana: /

— Su hakkında ne buyuruJur? diye sual edince:
— Su bir ilâçtır, su hayat kaynağıdır; kullanmasını bildiğiniz müddetçe, demiş.
396. Yine Lokmana hamamdan sorarlar.
Cevap verir:
- Hamam çok faydalıdır. Suda şifa vardır. Hamam da ise şifanın şifası. Lâkin hamamın iki kapısı olmalı, bi rinden girmeli, ötekinden çıkmalıdır.
397. Lokman'ın oğlu, kasabadan dönerken atından iner, idrar yapar.
Yoldaşları Lokman'a şikâyet ederler:
- Oğlunuzu iyi terbiye ediniz, derler.

Lokman cevap verir:
- Evet terbiyede kemâli bulmuş değil. Madem ki id
rarı gelmiştir, atı üstünde yapacaktı bu işi, demiş.
398. Lokman Hekim, midesinden şikâyet eden bir
zâta şu tavsiyede bulunur:
- Yemekten sonra ya sırt üstü yat, ya da kırk adım
at.
399. Lokman, bir gün seyahata çıkıp gezerken bur
nuna sarımsak kokusu vurur. Bakar ki o belde sarımsak
la dolu. "Bana burada ihtiyaç olmaz. Bu yerde sarımsak
var. Her derde deva, ümmü şifa (şifaların anası) bir nes
ne." demiştir.
1 36 1

400. Soğanın çiği zarar, pişmişi yarar.
401. Her hastalığın başı acıkmadan yemektir.
402. îçki, ümmü şifa değil, bilâkis hastalık ve pisliklerin anasıdır.

403. Cenabetten (pis olandan), keramet beklenmez.
404. Çok su, çok uyku getirir. Çok uyku da ölüm getirir.
405. Duvarı nem, insanı da gam yıkar.
406. Gençliğinde hızlı giden, tez kocar.
407. Kişinin işi ne ise, düşü de odur.
408. Yatarken tatlı yiyenin, uykusu da tatlı olur.
409. "Ey oğlum! Takvayı kendin için âhiret sermâyesi edin. Çünkü takva, mal ve mülk ile olmayan bir ticârettir."
410. "Ey oğlum! Cenazede hazır bulun. Çünkü cenaze, sana âhireti hatırlatır. Haram ve günahlar ise, senin dünyaya karşı meylini artırır."
411. "Ey oğlum! Yalan söyleyen kimsenin nuru gider, kötü huylu olan kimsenin gam ve kederi çoğalır. Anlayışsız kimseye bir meseleyi anlatmaktan, bir kayayı yerinden oynatmak daha kolaydır."
412. "Söz söylemek istediğinde etraflıca düşünüp ondan sonra konuş. Kimse "of" demesin."
413. "Ey oğlum! Ailahü Teâlâyı anan insanlar görürsen, onlarla otur. Alim olsan da, ilminin faydasını görürsün ve ilmin artar. İlmin yok ise sana öğretirler. Ailahü Teâiâ onlara olan rahmetinden seni de faydalandırır."
414. "Ey oğlum! Ailahü Teâlânın zikredilmediği
meclise rastlarsan, orada oturma. Sen âlim olsan da, il
min sana fayda vermez. Eğer ilmin yok ise cahilliğin faz-

lalaşır. Onlarla bulunman sebebiyle, Allahü Teâlâ'nın gazabı sana isabet eder."

415. "Ey oğlum! Dünya derin deniz gibidir. Çok insanlar onda boğulmuştur. Takva gemin, imân yükün, tevekkül hâlin, salih amel azığın olsun. Kurtulursan Allahü Teâlânın rahmetiyle, boğulursan günahın sebebiyledir."
416. "İhtiyarların hatırını yap, saygı göster; ustalar eski binayı yıkmaz, tamir eder."
417. "Ey oğlum! Helâl lokma ye ve işlerinde âlimlere danış. İşlerini nasıl yapacağını onlara sor."
418. "Ey oğlum! Bir hatâ işlediğinde hemen tevbe et ve sadaka ver."
419. "Ey oğlum! Ölümden şüphe ediyorsan uyku uyuma. Uyuduğun ve uyumak mecburiyetinde olduğun gibi, ölüme de mahkûmsun. Dirilmekten de şüphe ediyorsan uykudan uyanma. Uykudan uyandığın gibi, öldükten sonra da dirileceksin."
420. "Ey oğlum! Merhamet eden merhamet bulur. Sükût eden selâmete erer. Hayır söyleyen kâr eder. Kötü konuşan günahkâr olur. Diline hâkim olmayan pişman olur."
421. "Ey oğlum! Kanaatkar olursan, cihanda senden zengin kimse yoktur."
422. "Ey oğlum! Başkasına haset eden, ızdıraptan kurtulamaz."
423. "Ey oğlum! Mala tok, hikmete aç olasın."
424. "Ey oğlum! Sözü tatlı söyle; katı, kaba, sert söyleme. Çoğu zaman sus. Düşün. O zaman dilin belâsından emin olursun."
425. "Ey oğlum! Sende olmayan faziletler ile insanlar seni medhederlerse, sakın gururlanıp kibirlenme. Kendinden aşağısını hor görme. Ahmaklara ve câhillere sükût eyle."
425.
^¦¦¦K
426. "Ey oğlum! Her hâlinde, Hak Teâlâ Hazretle-ri'ne sığın. Her şeyi Hak'tan bil."
427. "Ey oğlum! Müslümanlar hakkında kötü düşünme. Kötü düşünceyi terk eyle. Zira kötü düşünmek, seni hiç kimse ile dost yapmaz."
428. "Ey oğlum! İnsanlara güler yüzlü ve doğru sözlü ol. Selâmı yaymayı âdet edin."
429. "Ey oğlum! İnsan cimri olunca, onun hakkında kötü sözler çok olur."
430. "Ey oğlum! Az mal güzel idare ile çok olur. Çok mal kötü idare ile israf (yok) olur."
431. "Ey oğlum! Sakın kıymetini bilmeyenlere gitme. Ana-baba hakkını gözet. Hakiri tahkir eyleme (aşağı görme). Kibre kapılma. Allahü Teâlâ Râfi, ve Hâfıd (yükselten ve alçaltan)dır. Zira O, hakiri azız, fakiri zengin yapar. Dilerse, azizi zelîl, zengini fakir yapar."
432. "Ey oğlum! Kötü huylu, her ne kadar güzel ve yakışıklı olsa da, onun sohbetinden kaç. Zira onun güzelliği kötü huyunu örtmez."

433. "Ey oğlum! Kılıcın parlaklığına bakma. Fiili (işi) kötüdür."
434. "Ey oğlum! Tevbeyi yarına bırakma. Çünkü ölüm, ansızın gelip yakalar."
435. "Ey oğlum! Dünyanın sevinç ve neşelerini te-rübe ettim. İlimden lezzetli bir şey bulamadım."
436. "Ey oğlum! Yakîn ve sabrı sanat edin. Allahü Teâlâ'nın haram kıldığı şeylerden uzak olursan, dünyada zâhid ve mücâhid olursun."

437. "Ey oğlum! Ticâret olarak, takvaya (Allahü Te-âlâ'dan korkmaya) sarıl. Zira o, mal olmadan kâr getirir."
438. "Ey oğlum! Sıhhat gibi zenginlik, güzel ahlâk gibi nîmet yoktur."
*' ^^ 39 k =

439. "Ey oğlum! Bildiğin şeyle amel edinceye kadar, bilmediğin şeyi öğrenmeye çalışma."
440. "Ana babanın evlâdını terbiye için dövmesi, ekine su vermek gibidir."
441. "Ey oğlum! Horoz senden daha akıllı olmasın! O her sabah, zikir ve tesbîh ediyor, sen ise uyuyorsun."
442. "Ey oğlum! Seçilmiş kullara teslim ol, kötülerle dost olma."
443. "Ey oğlum! Dünya geçici ve kısadır, senin dünya hayâtın ise azın azıdır. Bunun da azının azı kalmış, çoğu geçmiştir."
444. "Ey oğlum! Sükût etmekten pişman olmazsın. Söz gümüş ise sükût altındır."
445. "Ey oğlum! Amel ancak yakîn (Allahü Teâlâ'ya ait olan ilim ve marifet) ile yapılır. Herkes yakîni nisbetin-de amel eder. Amel noksanlığı, yakîn noksanlığından gelir."
446. "Ey oğlum! Altın, ateşle tecrübe edildiği gibi kul da, belâ ve musibetlerle tecrübe edilir. Kulun derecesi, bunlara olan sabrı nisbetinde anlaşılır."
447. "Ey oğlum! Kötü huydan, gönül dağınıklığından sakın. Sabırsız olma. Yoksa arkadaş bulamazsın. İşini severek yap, sıkıntılara katlan. Bütün insanlara karşı iyi huylu ol. Çünkü insanlara karşı iyi huylu olan ve onlara güleryüz göstereni herkes sever."
448. "Ey oğlum! Dünyadan yetecek kadar nasibini al. Yoksa insanlara muhtaç olur, ellerine bakarsın."
449. "Ey oğlum! Kötü kadından sakın. Çünkü o, vaktinden önce seni kocaltır. Kötü kadınların şerrinden kork. Çünkü onlar iyiliğe çağırmaz."
450. "Ey oğlum! Helâl kazanarak yoksulluktan korun. Yoksul düşen kimse üç musibetle karşılaşır:
450.
1- Din zayıflığı, çünkü fakirlik insanı kötülüğe sürükler.
2- Akıl zayıflığı, çünkü ihtiyaç düşüncesi insanı şaşırtır.
3- Mürüvvet ve insanlığı kaybolur. Bunlardan daha büyüğü de insanların maskarası olur."

451. "Ey oğlum! Şüphesiz hikmet, yoksulları, pâdişâhların meclislerine oturtur."
452. "Ey oğlum! Mide dolunca tefekkür uyur, hikmet lâl (dilsiz) olur ve âzâ ibâdetten tembellesin"
453. "Ey oğlum! Bir kavmin toplandığı yere geldiğin zaman, önce onlara selâm ver, sonra bir köşeye otur ve onları konuşur görmedikçe konuşma. Şayet Allahü Teâlâ'nın zikrine dalarlarsa, sen de katıl. Boş ve lüzumsuz konuşmalara dalacak olurlarsa, oradan uzaklaş."

454. "Ey oğlum! Diline sahip olmayan, sonunda pişman olur. Çok münâkaşa ve münazara yapan, kötüle-nir. Kötü işlerin yapıldığı yerlere girenler, oralarda işlenen kötü işleri yapmakla suçlanır ve töhmet altında kalırlar. Kötü kimse ile arkadaş olan, kötülükten kurtulamaz, emîn olamaz. İyi kimse ile arkadaş olan kimse de, iyi şeylere kavuşur."
455. "Yavrucuğum! Alimlerin meclislerinde devamlı bulun. Hükemânın sözlerini dinle. Zira Allahü Teâlâ, yağmur suyu ile ölü toprağa hayât verdiği gibi, hikmet nuruyla da ölü kalbi diriltir. Yavrucuğum! İlimden bilmediğini öğren. Bildiğini bilmeyenlere öğret. Allahü Teâlâ'yı zikreden bir kavim gördüğünde, onlarla beraber otur. Olur ki, Allahü Teâlâ'nın rahmetine kavuşmuşlardır. Sen de onlar sebebiyle rahmete kavuşursun."
456. "Ey oğlum! Allahü Teâlâ'dan öyle kork ki, bu korku seninle ümîdin arasına girsin, senin ümidini tama
men kessin. Fakat Allahü Teâlâ'dan öyle ümit et ki, senin ile korkun arasına girip, sendeki korkudan hiçbir şey bırakmasın." Bunun üzerine oğlu: "Ey babacığım! Benim bir kalbim var. Kalbimi korku ile doldurursam, bu benim ümidime mâni olur. Kalbimi ümit ile doldurursam, bu ümîdim, hiçbir korkuya kalbimde yer vermez" dedi. Lokman Hekîm: "Ey oğul! Mü'minin öyle bir kalbi vardır ki, sanki o iki kalp gibidir. Birisi ile Allahü Teâlâ'nın rahmetini umar, diğeri ile Allahü Teâlâ'nın azabından korkar. (Yâni, mü'min ümît ile korku arasında olacaktır. Ne sadece ümit edip azâbdan emîn olacak, ne de korkuya düşüp Allahü Teâlâ'nın rahmetinden ümit kesecek)" buyurdu.
457. Bir gün Dâvûd Aleyhisselâm demir telden yelek örerken, Lokman Hekîm varıp, bunu ne yapacaksınız diyecekti. Lâkin faydasız sözden sakınmak için sustu. Dâvûd Aleyhisselâm yeleği bitirip giydi: "Ne güzel savaş elbisesi" dedi. Lokman Hekîm sabredip, cevâbı aldığından pek sevinip: "Sükût, hikmettir; ama her kişinin kârı değildir" dedi. Hazreti Dâvûd durumu ferasetle bilip "Sana Hekîm demeleri, ona lâyık olduğun içindir" buyurdu.
458. Bir gün Dâvûd Aleyhisselâm, Hazreti Lokmana: "Bir koyun boğazlayıp, bütün vücudunun en iyisi olan iki parça et getir" dedi. O da gidip, dille yürek getirdi. Bir başka defasında; "En aşağı kısımlarını getir" dedi. Yine dille yürek getirdi. Sebebini sorduğunda: "Dille yürek (kalp) iyi olursa, bütün iyilerin iyisi olur, kötü olunca, bütün kötülerin kötüsü olur" deyip, insanın iyilik ve kötülüğünün dil ve kalbine bağlı olduğuna işaret etti.
459. "Oğlum! Yalandan sakın, zira o serçe eti gibi tatlıdır. Ondan az kimseler kurtulabilir."
460. "Oğlum! Sana birtakım hasletler tavsiye edeceğim. Bunları yerine getirirsen mensûb olduğun topluluğun efendisi olursun: "Yakın uzak kim olursa olsun, her-

kese tatlı davran. İyiden de kötüden de cehaletini gizle. Dostlarını koru. Yakınlarını ziyaret et, gammazlığa kıymet vermeyeceğine, arayı bozacak azgınların sözünü

dinlemeyeceğine dâir onlara güven ver. Öyle arkadaş seç ki, ayrıldığınız zaman, ne sen onları, ne de onlar seni dillerine dolasınlar."
461. "Ey oğlum! Üç şey, üç şey ile bilinir: Hilim gazap ânında, şecaat harb meydanında, kardeşlik ise ihtiyaç ânında."
462. "Ey oğlum! Dostlarının bir şeyini reddetme. Fakat Allahü Teâlâ'nın istediğinden başka türlü hareket edecek kadar da ileri gitme."
463. "Ey oğlum! Dünyayı sat, âhireti al. Böylece alışverişinde, her iki yönden kâr edersin. Sakın âhiretini satıp dünyayı alma. Zira bu suretle, her iki taraftan zararın olur."
464. "Oğlum! Kalbin katı olduğu hâlde, insanların sana hürmet etmesi için, kendini Allahü Teâlâ'dan korkar gibi göstermeye çalışma."
465. "Oğlum! İlim meclisine sokul, fakat âlimlerle mücâdele edip onları üzme. Dünyadan yetecek kadarını al, fazlasını âhiretin için infâk et. Sıkıntıya düşüp başkasının sırtına yük olacak şekilde dünyayı tamamen arkaya atma. Oruç tut, fakat orucun şehvetini kırsın. Şehvetini kıracak şekilde oruç tut. Âdi kimselerin meclisine katılma, riyakârların içine girme."
466. "Ey oğlum! Yolculuğa çıkınca iğnen, ipliğin, tarağın, aynan, senin ve beraberindekilerin ihtiyacını görecek kadar ilâcın yanında olsun. Günahlar hâriç, arkadaşlarına muvafakat eyle!"
467. "Ey oğlum! Orta hâlde ikram edici ol, saçıcı olma."

468. "Ey oğlum! Hasta olmadan önce tabip çağır. Tabibe, hasta olmadan önce hürmet göster."
469. Lokman Hekîm'e oğlu: "Ey babacığım! Bir insan için en hayırlı haslet nedir?" dedi. Lokman Hekîm; "Dindir" buyurdu. "Ya iki haslet olsa?" dedi. "Din ve mal" diye cevap verdi. "Üç haslet olsa?" dedi. "Din, mal ve hayadır" buyurdu. "Dört olsa?" dedi. "Din, mal, haya ve güzel ahlâk" dedi. "Ya beş haslet olsa?" deyince; "Din, mal, haya, güzel ahlâk ve sehâvet (cömertlik)" buyurdu. "Altı olsa?" deyince; "Ey oğlum! Bir insanda bu beş haslet toplanırsa, o insan müttakî, velî ve Allahü Teâlâ'nın kendine yakın kıldığı kullarından olup, şeytandan uzaklaşır" buyurdu. Lokman Hekîm'in oğlu devamla;
470. "Ey babacığım! En kötü haslet nedir?" dedi. Lokman Hekîm; "En kötü haslet, küfürdür" buyurdu. Oğlu: "Ya en kötü iki haslet nedir?" deyince: "Küfür ve kibir" buyurdu. "Üç olursa?" deyince: "Küfür, kibir, şükür azlığı yâni az şükretmek" buyurdu. "Dört olursa?" deyince; "Küfür, kibir, şükür azlığı ve cimriliktir" buyurdu. "Beş olursa" deyince: "Küfür, kibir, şükür azlığı, cimrilik ve kötü ahlâktır" buyurdu. "Ey babacığım, altı olursa?" deyince: "Ey oğulcuğum, bu beş kötü haslet bir kimsede toplanınca, o kimse şakîdir. Allahü Teâlâ'dan uzaktır" buyurdu.

471. "Oğlum! Hayreti mûcib olmayan lüzumsuz şeylere gülme, lüzumsuz yerde gezme, üstüne vazife olmayandan sorma. Başkasının servetini koruyacağım diye,

kendi servetini mahvetme. Senin malın, kendin için infâk edip takdim ettiğindir. Başkasının malı, veresiye terk ettiğindir."
472. "Oğlum merhamet eden merhamet bulur, sükût eden selâmete erer, hayır söyleyen kâr eder, kötü konuşan günahkâr olur, diline hâkim olmayan pişman olur."
------H " 1

473. "Oğlum! Sakın fakirdir diye kimseye hakaret etme. Çünkü her ikinizin de Rabbi birdir."
474. "Oğlum! Sonunu gören pişmanlıktan emin olur."
475. "Küçük şeylere küçük diye bakma, yarın büyük olur."
476. "Küçükken terbiye edersen, büyüyünce faydasını görürsün."
477. "Kötü isim ile kimseyi anma. İleri gidip nefsini halka üstün tutma."

478. "Ey oğlum! Borçlu olmaktan sakın. Çünkü gündüz zillet, gece gam ve keder içinde olursun."
479. "Ey oğlum! Allahü Teâlâ günâhımdan dolayı beni cezalandırmaz diye ümitli olmadığın gibi, rahmetinden de ümidini kesici olma."
480. "Ey oğlum! Alimlere karşı övünmek, akılsızlarla inatlaşmak, meclislerde ve toplantılarda gösteriş yapmak için ilim öğrenme. İhtiyacım yok diyerek ilmi de terk etme."
481. "Ey oğlum! Yalandan çok sakın. Çünkü dinini bozar ve insanlar yanında mürüvvetini azaltır. Bununla hayanı, değerini ve makamını kaybedersin."
482. "Ey oğlum! Hep üzüntülü olma, kalbini dertli kılma. İnsanların elinde olana tamah etmekten sakın. Kazaya razı ol ve Allahü Teâlâ'nın sana verdiği rızka kanâat et."
483. Beyhâkî, Süleyman Temimi'den şöyle rivayet etti: "Lokman Hekim oğluna: "Ey oğlum! Rabbığfirlî (Yâ Rabbî, beni affet) duasını çok oku. Zira öyle bir an vardır ki, Allahü Teâlâ o anda duâ edenin dileğini geri çevirmez" buyurdu."
^^^^^ I 45 I=

484. Lokman Hekîm'e: "Bize peygamberlerden öğrendiğiniz ilimleri özetleyerek, nefis terbiyesine dâir, en derli toplu bir nasîhat verir misiniz?" dediler. Lokman Hekim: "Evet, peygamberlerin ilimlerinden kendim için özetleyip dünya ve âhiret işlerinin üzerine kurduğum kısa bir sözü size de söyleyeyim. Sekiz şeye dikkat eden, öncekilerin ve sonrakilerin ilimleriyle amel etmiş olur. Bunlar dört zamanda dört şeyi korumak, iki şeyi hatırdan çıkarmamak, iki şeyi de tamamen unutmaktır. Korunacak şeyler, namazda gönül, halk arasında dil, yiyip içme ânında boğaz, bir kimsenin evine girilince de öteye beriye bakmamaktır. Hiç hatırdan çıkmaması gereken şeyler, Allahü Teâlâ'nın büyüklüğü ile ölüm hâlidir. Unutulması gereken şeyler de, bir kimseye yapılan iyilik ve kendine yapılan kötülüklerdir" buyurdu.
485. "Yavrucuğum! Kötü insanlardan Ailahü Te-âlâ'ya sığın, böylece insanların en hayırlısı olursun."

486. "Yavrucuğum! Dünyaya gönül bağlama! Ona itimat etme! Zira sen bunun için yaratılmadın. Ailahü Te-âlâ, dünya nimetlerini, itaat edenlere yani müminlere sevap, âsilere ceza kılmadı."
487. "Yavrucuğum! Sakınılması lâzım olan bir husustan çok sakın! O da şudur: İnsanlar seni Allah'tan korkuyor gördükleri hâlde, kalbin fâcirdir yâni günahla doludur."
Bu hususta Resûlullah Efendimiz hadîs-i şerîfde buyurdular ki: "Bâtınını (içini) ıslâh eden eden kimsenin, dışını da Ailahü Teâlâ ıslâh eder."
488. "Yavrucuğum! Sana iki şey tavsiye ederim.
Bunlara dikkat edersen dâima hayır üzere bulunursun.
Bunlar geçineceğin para ve ödeyeceğin borcundur."
489. Lokman Hekim oğluna: "İnsanlara muhtaç ol
duğunu gösterme. Çünkü senin böyle yapman zenginlittir. Tamahdan sakın. Çünkü tamah hazır bir fakirliktir. Namazını dünyaya veda eden kimse gibi kıl. Özür dilemeyi gerektirecek şeylerden sakın" buyurdu.
490. "Ey oğlum! Hak Teâlâ'ya tâbi ol! Nasîhati önce kendine yap! Başkasına tavsiye edeceğin şeylerle önce kendin amel et! Sözünü, bilgine, hâline göre söyle!"
491. "Yavrucuğum! Sana dost olanları, sıkıntılı zamanlarda dene!"
492. "Oğlum! Gençlik zamanını ganîmet bil! Bir işte akıllı ve ilim sahibi kimselere danış!"
493. "Yavrucuğum! Dostlarına da düşmanlarına da güleryüzlü ol! Dostlarına hürmet ve ikramda bulun!"
494. "Oğlum! Masraflarını gelirine göre ayarla! Ik-tisâd et! Aşırı gitme! Her işte îtidâl sahibi ol, yâni orta yolu tercih et! Cömertliği âdet et!"
495. "Ey Oğlum! Büyüklerle konuşurken sözü uzatma! Akrabaya karşı alâkanı kesme! Üzerinde ittifak olunmuş şeye muhalefet etme! Hiç kimseye üstünlük tasla-ma!
496. "Oğlum! Kaş göz işaretleri ile, hiç kimseyi küçük düşürecek hareketlerde bulunma! Başkasının yanında kendini veya aileni medhetme!"
497. "Oğlum! Elinden geldiği kadar kavgadan, münâkaşadan sakın! Dünyâ işleri için kendini fazla üzme! Kızdığın zaman sözlerine dikkat et, ölçülü olmaya çalış! Büyüklerin önünden yürüme! Bir kimse konuşurken araya laf karıştırma!"
498. Abdullah bin Vehb bildirdi ki: "Birisi Lokman Hekîm e; "İnsanların sana gelip, sözünü dinlemelerine şaşıyorum" dedi. Lokman Hekîm, ona: "Ey kardeşim! Sana söyleyeceğime kulak verirsen, sen de böyle olursun" dedi ve şöyle ilâve etti: "Beni, gördüğün duruma getiren şeyler; gözümü haramdan korumam, dilimi tutmam, yemede iffetli ve ölçülü olmam, namusumu korumam, doğruyu söylemem, ahdime vefa etmem, misafirime ikramda bulunmam, komşumu korumam ve beni ilgilendirmeyen şeyleri terk etmemdir."
499. Lokman Hekîm'e: "Terbiyeyi kimden öğrendin?" dediler. O da: "Terbiyesizlerden, onların beğenilmeyen her şeyinden sakınmak suretiyle" buyurdu. "Hikmeti kimden öğrendin?" dediler. Basacakları yeri görür gibi, bilmeden ayağını yere koymayan âmâlardan (körlerden)" buyurdu.

500. Resulü Ekrem (S.A.V.), Lokman Hekîm'den haber vererek; "Lokman, oğluna: "Allahü Teâlâ kendisine emânet edilen şeyi korur. Ben de seni, malını, dînini ve amelinin sonunu, Allahü Teâlâ'ya emânet ediyorum" dedi" buyurdu.
501. "Her korkan kimse elini göğsüne korsa korkusu geçer." (Nesefi: 3/235)

Kaynaklar

1) Terğib ve Terhîb
2) Şir'atüTİslâm
3) Münebbihât
4) Hayâtü'l-Hayevân
5) İhyâ-i Ulûmiddin
6) Müzekkin Nüfûs
7) Envâru'I-Âşikıyn